

STANOVISKA

VÝBOR REGIONŮ

INTERACTIO – ZASEDÁNÍ NA DÁLKU – 144. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VR, 5. 5. 2021–7. 5. 2021

Stanovisko Evropského výboru regionů – Provádění evropského pilíře sociálních práv z místní a regionální perspektivy

(2021/C 300/03)

Hlavní zpravodajka:	Anne KARJALAINEN (FI/SES), členka zastupitelstva města Kerava
Odkaz:	Žádost portugalského předsednictví o vypracování stanoviska Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv COM(2021) 102 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Obecné připomínky

1. je potěšen tím, že portugalské předsednictví Rady Evropské unie zahrnuje provádění evropského pilíře sociálních práv do svého programu jako prioritní cíl a na žádost předsednictví vypracoval stanovisko na téma místní a regionální perspektivy pro sociální summit v Portu. Je důležité, aby na nejvyšší politické úrovni existoval závazek podporovat silnou sociální Evropu a blahobyt lidí během současného desetiletí;
2. velmi vítá akční plán Evropské komise pro evropský pilíř sociálních práv, který představuje nezbytné dlouhodobé politiky a konkrétní nástroje, které budou základem udržitelnějších hospodářských a sociálních systémů pro budoucnost ve všech členských státech Evropské unie;
3. vítá, že akční plán uznává význam místních a regionálních orgánů při provádění, rozvoji a navyšování hodnoty iniciativ. Místní a regionální orgány budou hrát klíčovou roli při posilování životaschopnosti regionů a dosahování hlavních kvantitativních cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální ochrany do roku 2030 pod podmínkou, že budou k dispozici dostatečné finanční prostředky na provádění akčního plánu;
4. zdůrazňuje, že prováděcí plán podpoří a podníká úsilí místních a regionálních orgánů o provádění politik zaměstnanosti a sociálních politik. Je důležité vidět za rámec současné krize a uskutečnit sociální investice s cílem posílit sociální rozměr, a také zajistit hladké fungování vnitřního trhu;
5. konstatuje, že jasné, koordinované a ambiciózní provádění evropského pilíře sociálních práv posílí závazek Evropské unie vůči Agendě OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a jejím 17 cílům udržitelného rozvoje, jakož i sociálně spravedlivému provádění Zelené dohody pro Evropu;

6. konstatuje, že zásady subsidiarity a proporcionality budou určovat úroveň, na jaké EU a členské státy navrhované nástroje politik a legislativní opatření během provádění evropského pilíře sociálních práv zavedou;

Spojení sil v Portu

7. naléhavě žádá členské státy, sociální partnery a organizace občanské společnosti účastníci se sociálního summitu v Portu, aby se společně zavázaly k urychlení provádění evropského pilíře sociálních práv v oblastech spadajících do jejich působnosti, a učinily tak z občanů prioritou. Většina nástrojů pro provádění zásad pilíře je v rukou členských států, regionálních a místních samospráv, jakož i sociálních partnerů a občanské společnosti. Úspěch bude záviset na odhodlání různých úrovní správy a zúčastněných stran a společné odpovědnosti podporované evropskými institucemi. Regiony a obce jsou ochotny se podílet na budování silné a odolné sociální Evropy, která zaručí, že ekologická a digitální transformace budou spravedlivé a usnadní hospodářské i sociální oživení po krizi COVID-19. To má jasnou podporu veřejnosti, neboť devět z deseti evropských občanů považuje sociální Evropu za důležitou⁽¹⁾;

8. podotýká, že Evropa čelí největší zdravotní, sociální a hospodářské krizi celé generace, krizi, která zkouší evropskou solidaritu. Dopad pandemie COVID-19 na zaměstnanost, úroveň chudoby a duševní pohodu lidí bude pocíťován po dlouhou dobu a bude vyžadovat investice v sociální a zdravotnické oblasti na všech úrovních správy, účinné kombinace politik a hospodářské zdroje. Investice a opatření, která mají být provedena v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, musí mít silný sociální rozměr, aby posílily systémy sociálního zabezpečení, financovaly kvalitní pracovní místa, zlepšily a zabezpečily veřejné služby, snížily chudobu a podpořily rovnost žen a mužů. Důraz by měl být kladen na ochranu především těch nejzranitelnějších osob, jako jsou osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, rodiny samoživitelů a samoživitelů, pro které je obtížné sladit pracovní a soukromý život, osoby se zdravotním postižením, migranti, oběti genderově podmíněného násilí atd., a na to, aby bylo oživení inkluzivní a sociálně spravedlivé. Klíčový význam zde má zásadní závazek týkající se hospodářské svobody veřejných orgánů poskytovat, zadávat a financovat služby obecného hospodářského zájmu;

9. konstatuje, že Evropská unie se nachází ve zlomovém bodě, kdy je možné – a nutné – přemýšlet jinak. Ve světě formovaném globálními megatrendy potřebují systémy sociálního zabezpečení přepracovat. Více než kdy jindy je důležité investovat do blahobytu lidí a zvážit výhody ekonomiky blahobytu. VR vnímá sociální summit v Portu jako významnou příležitost k dohodě na společných cílech, v jejichž rámci tvoří blahobyt a rovnost lidí jádro politiky a sociální otázky představují trvalou prioritu Evropské unie;

Společné cíle, které mají být v Portu potvrzeny

10. podporuje tři hlavní cíle v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální ochrany uvedené v akčním plánu, kterých má být dosaženo do konce tohoto desetiletí v souladu s cíli udržitelného rozvoje OSN. Podle nově navržených hlavních cílů by do roku 2030 mělo být zaměstnáno nejméně 78 % obyvatel EU ve věku 20 až 64 let, nejméně 60 % všech dospělých by se mělo každoročně účastnit odborné přípravy a počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl snížit alespoň o 15 milionů;

11. poukazuje na to, že pro dosažení cíle v oblasti zaměstnanosti bude nutné vytváření nových kvalitních pracovních míst, zlepšení zaměstnanosti žen, usnadnění přístupu všech mladých lidí k zaměstnání, s patřičným ohledem na mladé lidi ze znevýhodněných skupin, a zajištění toho, aby skupiny nedostatečně zastoupené na trhu práce do něj byly plně začleněny. Krize COVID-19 ovlivnila zaměstnanost žen, mladých lidí, migrantů a osob se zdravotním postižením. Je třeba věnovat pozornost také obtížím, s nimiž se setkávají osoby, které čelí diskriminaci v oblasti zaměstnání i z jiných důvodů, jako je věk, etnický a rasový původ, náboženské vyznání nebo přesvědčení a sexuální orientace;

12. souhlasí s tím, že navrhované iniciativy týkající se zaměstnanosti a komplexního kolektivního vyjednávání jsou důležité pro zajištění lepší ochrany pracovníků. Nové formy zaměstnanosti, mobilita pracovních sil, ekonomika platform, pružná pracovní doba a práce na dálku vyžadují dialog mezi sociálními partnery a úzké zapojení do provádění evropského pilíře sociálních práv. V téměř duchu vyjadřuje politování nad skutečností, že vedle vyhodnocení evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) nepočítá akční plán s diskusí o stálém evropském pojištění pro případ nezaměstnanosti;

⁽¹⁾ Průzkum Eurobarometru na sociální témata, 03/2021.

13. poukazuje na to, že nové průmyslové, oběhové hospodářství a strategie pro malé a střední podniky, stejně jako sociální ekonomika, podporují vytváření kvalitních pracovních míst a větší konkurenceschopnost. Tyto strategie by rovněž měly zmenšit genderové rozdíly ve vztahu k obnovitelné energii a zeleným pracovním místům;

14. poukazuje na stávající kritéria sociální odpovědnosti uplatňovaná při zadávání veřejných zakázek a jejich příspěvek k prevenci sociálního dumpingu. Navrhuje proto, aby byly veřejné zakázky přísněji podmíněny uplatňováním spravedlivých mezd a dalších pracovních podmínek stanovených zákonem nebo kolektivními smlouvami, a to i v rámci subdodavatelských řetězců;

15. zdůrazňuje, že je třeba zajistit rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a lepší přístup žen, které tvoří převážnou většinu pečujících rodinných příslušníků, na trh práce, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat neúplným a velkým rodinám. Zvýšení míry zaměstnanosti žen a zmenšení rozdílu v odměňování také zlepší důchody žen a sníží riziko chudoby v důchodu;

16. doporučuje zavést záruky pro mladé lidi co nejdříve a věnovat zvláštní pozornost opatřením ke zlepšení situace mladých lidí ve věku 15–29 let, kteří nejsou zaměstnáni, ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Modernizace učňovského vzdělávání a zlepšení programů stáží zvýší šance mladých lidí najít si práci v růstových odvětvích, což je důležité, jelikož nezaměstnanost mladých lidí během krize COVID-19 v celé Evropě prudce vzrostla. Vyzývá rovněž k přijetí opatření, která by zajistila, aby systémy na podporu zaměstnanosti mladých lidí neupřednostňovaly nejisté formy zaměstnání;

17. zdůrazňuje, že oživení po krizi COVID-19, ekologická a digitální transformace a demografické změny budou mít na evropské regiony a odvětví odlišný dopad, což vyžaduje přerozdělení pracovních sil a zásadní rekvalifikaci. VR vyzývá členské státy, místní a regionální orgány a sociální partnery, aby hledali řešení pro přístup dospělých, a to zvláště nezaměstnaných starších pracovníků, k prohlubování dovedností a změně kvalifikace pomocí osvědčených postupů a systému EASE^(?);

18. navrhuje, aby cíle v oblasti vzdělávání a dovedností byly začleněny nejen do provádění Evropského prostoru vzdělávání, ale také do Evropského výzkumného prostoru a do Evropské agendy dovedností tak, aby nebyl v rámci ekologické a digitální transformace nikdo opomenut;

19. zdůrazňuje, že místní a regionální orgány musí hrát klíčovou roli při vytváření politik souvisejících s dovednostmi a při poskytování odborné přípravy. VR vyzývá k využívání učňovské přípravy v rámci EASE^(?) a evropského rámce pro učňovskou přípravu⁽⁴⁾ tak, aby zejména malé a střední podniky mohly nabízet učňovskou přípravu mladým lidem, a to za účelem zlepšení situace skupin, které jsou nedostatečně zastoupeny na trhu práce;

20. zdůrazňuje význam zajištění účinného provádění strategie Evropské unie pro rovnost žen a mužů se zvláštním důrazem na začlenění ohrožených žen (obětí genderově podmíněného násilí, rodin samoživitelek atd.). Rovnost žen a mužů i uznání rozmanitosti musí být plně začleněny do provádění pilíře;

21. zdůrazňuje, že i přes vynaložené úsilí nebyla v Evropě odstraněna chudoba a sociální vyloučení a očekává se, že pandemie COVID-19 situaci ještě zhorší. Ačkoliv by cíl snížení chudoby mohl být ambicióznější, zejména s ohledem na sociální škody způsobené pandemií, snížení počtu osob ohrožených chudobou nejméně o 15 milionů, z nichž by alespoň jednu třetinu představovaly děti, musí být hlavní prioritou desetiletí, což vyžaduje zaměření na základní příčiny chudoby a účinná opatření spolu s komplexními zásahy v nejvíce znevýhodněných oblastech. Vnitrostátní systémy podpory zaručující příjem a související služby představují krajní prostředky pro zajištění důstojných životních podmínek;

^(?) Účinná aktivní podpora zaměstnanosti (EASE), C(2021) 1372.

⁽³⁾ Tamtéž.

⁽⁴⁾ Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu, 2018.

22. poukazuje na zásadní úlohu veřejných sociálních služeb na místní a regionální úrovni při uplatňování klíčových zásad sociálních práv s cílem zmírnit negativní sociální důsledky pandemie. Jsou tudíž zásadním hybatelem spravedlivějšího a sociálně inkluzivnějšího hospodářského oživení tím, že podporují zaměstnanost, zdraví a sociální začlenění nejzranitelnějších osob;

23. zdůrazňuje význam účinného provádění evropské záruky pro děti a Strategie EU pro práva dítěte prostřednictvím vnitrostátních plánů péče o děti, které podporují rovné příležitosti pro všechny děti a prolamují mezigenerační cyklus znevýhodnění prostřednictvím zajištění přístupu k základním službám pro děti ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením. Všechny děti musí mít přístup ke kvalitní péči o děti, kvalitnímu vzdělávání v raném věku a kvalitnímu předškolnímu vzdělávání, zdravému stravování a mimoškolním aktivitám. Zvláštní pozornost je třeba věnovat dětem ve zranitelném postavení, jako jsou děti bez domova a děti bez rodičovské péče, a poskytnout jim komunitní a rodinnou péči tak, aby žádné dítě nezůstalo opomenuto. Klíčovými prioritami jsou rovněž prevence a boj proti všem formám násilí a diskriminace, podpora justice vstřícné k dětem a posílení účasti dětí ve společnosti, jak jasně uvádí i nová komplexní Strategie EU pro práva dítěte. Práva dítěte musí být chráněna také v digitálním světě;

24. v témže duchu zdůrazňuje nutnost účinně řešit potřeby stárnoucí populace a zajistit pro ni kvalitu života v podobě ochrany jejího práva na kvalitní sociální péči a na denní i dlouhodobou péči, což jsou sektory výrazně zasažené pandemií a trpící nedostatkem kvalifikovaných pracovníků;

25. poukazuje na to, že obce a regiony hrají důležitou úlohu při poskytování veřejných služeb a že pro tento důležitý úkol musí být k dispozici dostatečné finanční zdroje. Investice do zelené, digitální a sociální infrastruktury sníží regionální rozdíly a zlepší přístup k cenově dostupným veřejným službám ve venkovských oblastech a zanedbaných městských částech, oblastech procházejících průmyslovou transformací a oblastech s vážnými a trvalými přírodními nebo demografickými znevýhodněními, jako jsou nejvzdálenější regiony a odlehle a izolované regiony, kde je přístup k digitálním zdrojům často omezenější;

26. konstatuje, že obce a města hrají důležitou roli při územním plánování a poskytování veřejného, družstevního a cenově dostupného bydlení. Musí existovat širší nabídka důstojného bydlení pro všechny občany, odpovídající jejich konkrétním potřebám, například pro starší lidi a osoby se zdravotním postižením, a to v rámci podpory nezávislého života a prevence přesunu do ústavů, jakož i potřebám početných a neúplných rodin, obětí genderově podmíněného násilí a mladých lidí, na které se v nezletilosti vztahovala ochranná opatření. Jednotlivá řešení v oblasti bydlení musí být součástí místních územních plánů zaměřených na vznik obyvatelných čtvrtí. Inkluzivní, ochranné a participativní přístupy by se neměly uplatňovat pouze v renovační vlně EU, nýbrž také v rámci rozhodného závazku EU a členských států k výstavbě nových domů, včetně těch určených k dlouhodobému nájmu. Zásadně potřebné je umožnit místním a regionálním orgánům lépe kombinovat různé zdroje financování a budovat udržitelné bydlení. Bezdomovectví je třeba řešit integrovaným a holistickým způsobem zaměřeným na zlepšování podpůrných zdravotních a sociálních sítí pro osoby bez domova. Příkladem je zde přístup „bydlení především“, který byl úspěšný při snižování dlouhodobého bezdomovectví. Místní a regionální orgány by tudíž měly být součástí „evropské platformy pro bezdomovectví“. Výbor v tomto ohledu lituje, že akční plán nestanoví pro boj s bezdomovectvím žádný kvantitativní cíl;

27. zdůrazňuje, že místní a regionální subjekty mají v nadcházejících desetiletích významnou příležitost ovlivnit emise prostřednictvím udržitelného plánování a investic vztahujících se k výrobě energie, výstavbě a dopravě. Opatření přijatá v rámci evropské iniciativy „renovační vlna“ mohou zvýšit počet pracovních míst, zlepšit kvalitu života a řešit energetickou chudobu podporou investic do energetické účinnosti v domácnostech s nízkými příjmy. V zájmu ochrany práv nájemců a prevence gentrifikační by všude tam, kde se v rámci renovační vlny využívá veřejná podpora, měl být použit model nákladové neutrality bydlení (mimo jiné včetně nákladů na nájem, energie a provoz);

28. konstatuje, že pandemie COVID-19 dále prohloubila digitální propast. VR navrhuje podporovat „digitální soudržnost“ jako cíl Evropské unie tak, aby byla zavedena vhodná digitální infrastruktura, která zajistí, že elektronické služby a digitální vzdělávání bude přístupné všem. Zvláštní pozornost by měla být věnována přístupu k digitálním nástrojům pro znevýhodněné a zranitelné skupiny obyvatel;

Srovnávací přehled sociálních ukazatelů

29. poukazuje na to, že vnitrostátní průměry sociálních ukazatelů neodrážejí všechny sociální výzvy v Evropské unii. To může vést k zavádějícím výsledkům v důsledku zakrytí sociálních a regionálních rozdílů, které v členských státech často existují. Regionální srovnávací přehled sociálních ukazatelů může pomoci vytvořit silnou regionální monitorovací politiku, která zajistí, že evropský pilíř sociálních práv bude prováděn na všech úrovních a regionální investice přispějí k naplnění jeho zásad. Regionální monitorování by mělo využívat již shromážděných údajů a nemělo by pro regiony představovat administrativní zátěž;

30. považuje za nezbytné podporovat silnou, účinnou a jasnou společnou evropskou politiku s cílem zajistit řádné řízení migračních pohybů, na níž se budou plně podílet členské státy a regiony. Výbor znovu vyjadřuje své pevné přesvědčení, že „cílů paktu o migraci a azylu, zejména co se týče zajištění solidarity mezi členskými státy a zavedení komplexního přístupu, který bude slučovat opatření v oblasti migrace, azylu, integrace a správy hranic, mohou dosáhnout pouze členské státy, pokud budou postupovat společně v rámci společného evropského azylového systému a pokud budou v rámci mechanismu solidarity lépe reflektovány zájmy a možnosti všech členských států.“⁽⁵⁾;

31. konstatuje, že je důležité přidat více ukazatelů a využívat nástroje podporované samotnou Evropskou unií, jako je regionální index sociálního pokroku, které musí šířeji pokrývat všech 20 zásad sociálního pilíře. Prezentace hodnot ve všech ukazatelích by měla být roztržena podle oblastí zájmu, včetně pohlaví, protože rovnost žen a mužů je zastřešujícím principem evropského pilíře. VR zdůrazňuje potřebu dalšího rozvoje znalostní základny a ukazatelů doporučení pro jednotlivé země, aby bylo možné účinněji dosáhnout cílů pilíře. Místní a regionální orgány by měly aktivně přispívat k diskusi o zlepšování srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů;

Socioekonomická správa

32. konstatuje, že evropský semestr a Nástroj pro oživení a odolnost jsou v současnosti nejdůležitějšími legislativními nástroji, které mají vlády členských států motivovat, podporovat a vést k tomu, aby se zásady evropského pilíře sociálních práv staly realitou v Evropské unii. VR požaduje, aby byl evropský pilíř sociálních práv v rámci evropského semestru upřednostněn tak, aby oživení po současné krizi bylo skutečně inkluzivní a řešilo sociální vyloučení, chudobu a nerovnost;

33. opakuje svou výzvu k tomu, aby byla v rámci evropského semestru zajištěna lepší koordinace hospodářských a sociálních politik mezi evropskou a vnitrostátní úrovní správy, a žádá, aby byly do této koordinace intenzivněji zapojeny místní a regionální orgány prostřednictvím sdíleného řízení založeného na zásadě subsidiarity. Podle této zásady by úkoly souvisejícími se strategickým plánováním a s prováděním měly být pověřovány nejen členské státy, ale také místní a regionální orgány, které mají nejlepší předpoklady pro to, aby účinně reagovaly na místní potřeby a výzvy⁽⁶⁾;

34. v souvislosti s udržitelným financováním vyzývá k založení sociální taxonomie jako nástroje zvýšení investic do sociální infrastruktury, jako je zdravotní péče, vzdělávání nebo bydlení. Podobný nástroj by mohl pomoci s řešením nedostatečné přístupnosti základních služeb bonifikací využití nových technologií a snahy o rozvoj kvalifikované pracovní síly jako řešení nedostatečného personálního stavu. Dále by mohl pomoci prosadit vyšší uznání investic do sociální infrastruktury jako cenných investičních aktiv;

Financování

35. vybízí k využití víceletého finančního rámce a nástroje na podporu oživení Next Generation EU k provádění evropského pilíře sociálních práv na vnitrostátní úrovni, což přispěje k ekologické a digitální transformaci, sociální spravedlnosti a odolnosti;

36. vyzývá orgány odpovědné za programy, aby ve strukturálních a investičních fondech označily výdaje související s prováděním evropského pilíře sociálních práv;

37. požaduje, aby bylo na místní a regionální úrovni rozděleno více zdrojů z vnitrostátních rozpočtů a fondů EU s cílem financovat místní opatření, služby a sociální investice, zejména na podporu nejzranitelnějších skupin, a to v souladu se zásadou rovných příležitostí a se zásadou nepřipustnosti diskriminace;

⁽⁵⁾ CoR 4843/2020.

⁽⁶⁾ CoR 2167/2020.

38. zdůrazňuje, že při plánování přidělování finančních zdrojů by se mělo více využívat posouzení distribučního dopadu, aby bylo možné lépe zohlednit dopad reforem a sociálních investic na různé skupiny.

V Bruselu dne 7. května 2021.

předseda
Evropského výboru regionů
Apostolos TZITZIKOSTAS
